

УКРАЇНСЬКА СРР В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (1921–1928 РР.)

УСРР на початку 1920-х років

Міжнародне становище	<ul style="list-style-type: none"> • УСРР вийшла з міжнародної ізоляції: встановлено дипломатичні та економічні відносини з Литвою, Латвією, Естонією (1921), Туреччиною, Німеччиною (1922). • З 1922 р. починається обмеження дипломатичної активності УСРР з боку РСФРР. • 1923 р. ліквідовано Народний комісаріат закордонних справ УСРР
Економічне становище	<ul style="list-style-type: none"> • Глибока економічна криза внаслідок тривалих воєнних дій та політики воєнного комунізму: виробництво промислової продукції становило 10 %, збір хліба — менше 40 % від довоєнного рівня. • Гіперінфляція — надмірне збільшення маси паперових грошей в обігу: у порівнянні з 1917 р. ціни зросли на 7200 %. • Розвал житлово-комунальної сфери, дефіцит житла. • Голод 1921–1923 рр.
Внутрішньо-політичне становище	<ul style="list-style-type: none"> • Збройний опір селянства радянській владі: на початку 1921 р. лише в офіційних повстанських загонах воювало понад 100 тис. осіб. • Маргіналізація населення

Державний статус України в 1921–1922 рр.

Дата	Союз	Зміст домовленостей
Червень 1919 р. – грудень 1920 р.	Воєнно-політичний союз Росії, України, Латвії, Литви і Білорусії	Об'єднано п'ять найважливіших наркоматів: військових справ, народного господарства, залізничного управління, фінансів та праці
Грудень 1920 р. – грудень 1922 р.	«Договірна федерація» УСРР та інших радянських республік	<ul style="list-style-type: none"> • Договори про воєнний та господарський союз. • До вже об'єднаних наркоматів додалися наркомати зовнішньої торгівлі, шляхів, пошти і телеграфу. • На територію УСРР поширено російське законодавство

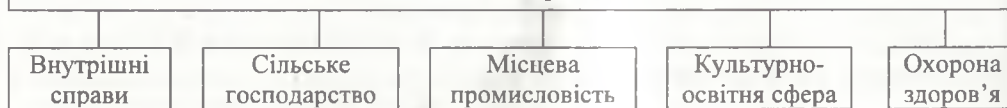
Проекти об'єднання радянських республік

Автономізація	Конфедерація	Союз республік
І. Сталін	Керівництво КП Грузії	В. Ленін
Відмова радянських республік від планів створення власних національних держав та їх входження до складу СРФРР на правах автономних республік	Встановлення договірних відносин між самостійними та незалежними республіками	Входження всіх радянських республік до нового державного об'єднання — Союзу Радянських Соціалістичних республік (СРСР) на рівних правах

Утворення Союзу радянських Соціалістичних республік (СРСР)

Дата	Подія
30 грудня 1922 р.	I Всесоюзний з'їзд рад у Москві затвердив Декларацію та Договір про утворення СРСР на основі ленінського проекту
Січень 1924 р.	II Всесоюзний з'їзд рад затвердив першу Конституцію СРСР. Формально республіки мало право залишити СРСР, але механізм виходу був відсутній, отже, СРСР перетворювався на централізовану унітарну державу
Травень 1925 р.	IX Всеукраїнський з'їзд рад вніс зміни до Конституції УСРР, законодавчо закріпивши вступ України до СРСР
Результати входження України до СРСР	
Україна втратила навіть формальну незалежність	Визнано територіальну цілісність України, культурні права українців та національних меншин на її території

Повноваження України в СРСР

Керівництво УРСР у 1920-х роках

Перші (генеральні) секретарі КП(б)У	Голови Раднаркомів
В. Молотов (1920–1921)	Х. Раковський (1919–1923)
Д. Мануїльський (1921–1923)	В. Чубар (1923–1934)
Е. Квірінг (1923–1925)	
Л. Каганович (1925–1928)	

Голод в Україні 1921–1923 рр.

Причини голоду	<ul style="list-style-type: none"> • Післявоєнна розруха. • Скорочення сільськогосподарського виробництва внаслідок продрозкладки. • Вивезення хліба до Росії та інших радянських республік, хлібний експорт. • Посуха та неврожай у південних і степових районах України. • Боротьба з селянським повстанським рухом
Масштаби голоду	<ul style="list-style-type: none"> • Охопив південь України: Запорізьку, Дніпропетровську, Миколаївську, Херсонську, Одеську та Харківську області. • Голодувало 25 % населення України, або 5,6 млн осіб
Заходи влади	<ul style="list-style-type: none"> • Тривалий час факт голоду замовчувався. • Продовжувалися збір продподатку та вивезення хліба з України. • Під приводом боротьби з голодом вилучалися церковні цінності

Організації, що надали міжнародну гуманітарну допомогу	<ul style="list-style-type: none"> • АРА (Американська адміністрація допомоги, очолювана президентом США Гувером). • Фонд Ф. Нансена виділив частину отриманої Нобелівської премії на закупівлю продовольства для України. • Міжнародний комітет робітничої допомоги. • Червоний Хрест. • Релігійні організації. <p>Основна частка міжнародної допомоги була спрямована до Росії</p>
Наслідки голоду	<ul style="list-style-type: none"> • Загибло близько 1,5–2 млн осіб. • Придушений селянський повстанський рух в Україні. • Підірвано церковний вплив. • Зміцнена більшовицька влада

Нова економічна політика (1921–1928)

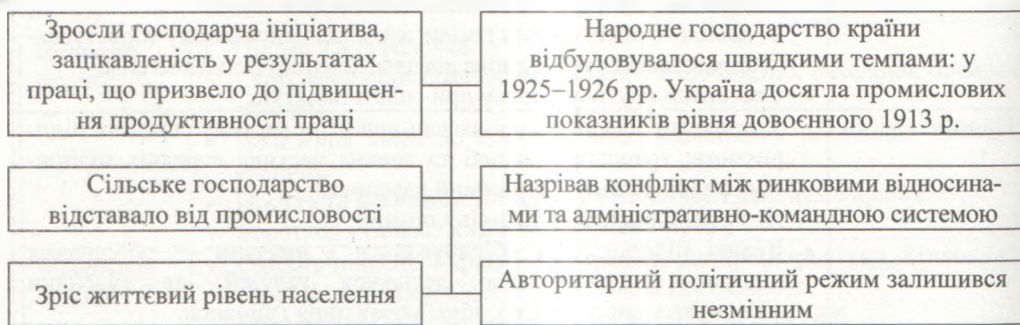
Суть	Економічна політика більшовиків, що базувалася на впровадженні елементів ринкової економіки
Причини переходу до непу	<ul style="list-style-type: none"> • Глибока економічна криза, спричинена тривалою війною та політикою воєнного комунізму. • Політична криза: селянські повстання, страйки робітників, виступи в армії, на флоті. • Спад революційної хвилі на Заході, відкладення реалізації ідеї «світової соціалістичної революції». • Початок реалізації плану електрифікації Росії ГОЕЛПРО (1920): будівництво 30 великих електростанцій, серед них — Дніпровська ГЕС
Основні заходи непу	
Сільське господарство	<ul style="list-style-type: none"> • Пророзкладку замінено на <i>продподаток</i>, який був меншим за розміром і встановлювався до посівної. • Дозволено оренду землі. • Дозволено використовувати найману працю. • Розвивалися різні форми кооперації: <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>ТСОЗи</i> — товариства зі спільної обробки землі; ○ <i>артілі</i> — мали спільні посіви, але в індивідуальному користуванні залишалися присадибна ділянка, інвентар та тяглова сила. • Скасовано кругову поруку при сплаті податків
Промисловість	<ul style="list-style-type: none"> • У приватну власність продавали дрібні та частину середніх підприємств; транспорт, великі та значна частина середніх підприємств залишалися у державній власності. • Дозволено оренду та найману працю. • Великі підприємства об'єднувались у <i>трести</i> — об'єднання підприємств однієї або декількох галузей, де учасники об'єднують виробництво, збут, управління і фінанси. • Для державних підприємств уведено <i>госпрозрахунок</i> — планове господарювання на основі самокупності, без допомоги коштів державного бюджету.

	<ul style="list-style-type: none"> • Скасовано загальну трудову повинність. • Відбувся перехід від зрівняльної до відрядної зарплатні. • Дозволено створювати <i>концесії</i> — підприємства та інші державні господарські об'єкти, які передавали в оренду іншим державам, іноземним фірмам, приватним особам
Фінанси й торгівля	<ul style="list-style-type: none"> • Поновлено вільну торгівлю. • Уведено державні податки, платня за транспорт, комунальні послуги. • У 1922–1924 рр. проведено грошову реформу: випущено конвертований <i>червонець</i>, який дорівнював 10 царським карбованцям (обмінювався на 6 доларів). • Збережено державну монополію в зовнішній торгівлі

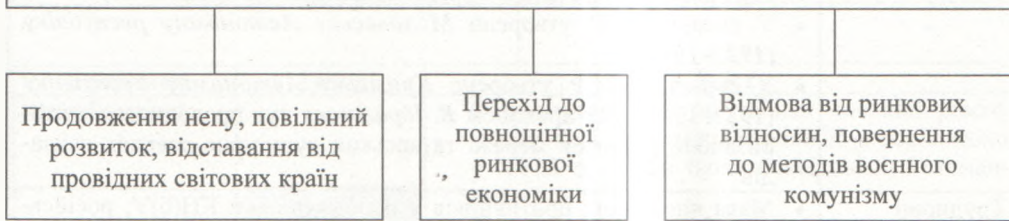
Суперечливість непу

В економіці	У політиці
<ul style="list-style-type: none"> • Періодичні кризи хлібозаготівель, спричинені небажанням селян здавати врожай за наднизькими державними цінами та надвисокими цінами на промислову продукцію. • Оренда переважала над денационалізацією; строк оренди не перевищував 5 років. • У заможних селян і колишніх поміщиків «відрізали» надлишки землі. • Великі податки обмежували прибуток приватних підприємців, придушували зростання обсягів виробництва, спричиняли підвищення цін. • Надзвичайно низький соціально-побутовий рівень життя на селі. • Низька продуктивність праці на державних підприємствах. • Відплив капіталів у тіньову сферу 	<ul style="list-style-type: none"> • Установлено привілеї для партійних працівників. • Виборчих прав позбавлено торговців, орендарів, які використовували найману працю. • Пропагувалося негативне ставлення до нової буржуазії. • Проводилися регулярні репресії проти приватних власників

Результати непу

Варіанти розвитку радянської економіки наприкінці 1920-х років

Політика коренізації

Суть	<i>Коренізація</i> — надання народам СРСР можливості розвивати власні культури, мови, готувати національні кадри
Початок	Квітень 1923 р.
Напрямки в Україні	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Українізація</i>, яка проводилася з 1923 р. до початку 1930-х років. • Сприяння розвитку національних меншин
Причини українізації	<ul style="list-style-type: none"> • Потреба в посиленні контролю і впливу комуністичної партії в суспільстві. • Потреба в пошуку спільної мови з селянством та залученні на бік радянської влади національної інтелігенції. • Прагнення створити позитивний образ радянської влади у світовому співтоваристві. • Українізація мала компенсувати втрату політичного суверенітету УСРР
Провідники	Народні комісари освіти УСРР Г. Гринько (1923–1924), О. Шумський (1925–1927), М. Скрипник (1927–1933)
Заходи українізації	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка та залучення українських кадрів до управління: кількість українців у партійно-державному апараті зросла до 52–54 % у 1927 р. • Запровадження в усіх установах та навчальних закладах української мови: у 1927 р. на українську мову навчання перейшли 25 % вищів, близько 50 % технікумів, 90 % початкової школи; 97 % українських дітей навчалися у школі рідною мовою. • Видання газет, журналів, книжок українською мовою (до 89 % періодичних видань). • Три чверті українських театрів перейшли на українську мову, причому ставили не лише твори національного репертуару, а й перекладені п'єси іноземних авторів. • Розвиток української культури під керівництвом комуністичної партії. • Вивчення національної історії, відродження традицій. • 1928 р. затверджено правила українського правопису, розроблено ВУАН (так званий скрипниківський правопис)

Розвиток національних меншин	<ul style="list-style-type: none"> • З 1924 р. створювались національні райони (єврейські, німецькі, болгарські тощо), школи з мовою національних меншин; усього до 1930 р. діяло 25 національних районів. • 1927 р. росіян визнано в Україні національною меншиною. • У складі УСРР утворено <i>Молдавську Автономну республіку (1925–1940)</i>. • У складі РРФСР утворено <i>Кримську Автономну Республіку (1921–1945)</i>; під проводом <i>В. Ібрагімова</i> тут проводилася «татаризація», розвиток мережі татарських культурно-освітніх закладів
Труднощі та суперечливість українізації	<ul style="list-style-type: none"> • Мала численних противників у особі верхівки КП(б)У, російського та зрусифікованого мішанства, російської інтелігенції та пролетаріату. • Брак учителів, викладачів, підручників; до роботи залучалися навіть галицькі педагоги. • Посилилася ворожнеча з національними меншинами. • Українізація не торкнулася вищого керівництва КП(б)У, Червоної Армії та каральних органів. • Повільні темпи запровадження
Завершення українізації	<ul style="list-style-type: none"> • Категоричним противником українізації був перший секретар ЦК КП(б)У <i>Л. Каганович</i>. • Офіційного рішення про завершення українізації не було, але фактично політику згортають з кінця 1920-х років. • З 1934 р. преса писала винятково про «більшовицьку українізацію», з 1937 р. термін «українізація» зник. • 1938 р. запроваджено обов'язкове викладання російської мови в усіх українських школах
Оцінки українізації	<ul style="list-style-type: none"> • Обманна, декоративна політика. • Широкомасштабна провокація, спрямована на виявлення і наступне знищення національно свідомих українців. • Вимушена, компромісна політика, як і неп загалом

Націонал-комунізм

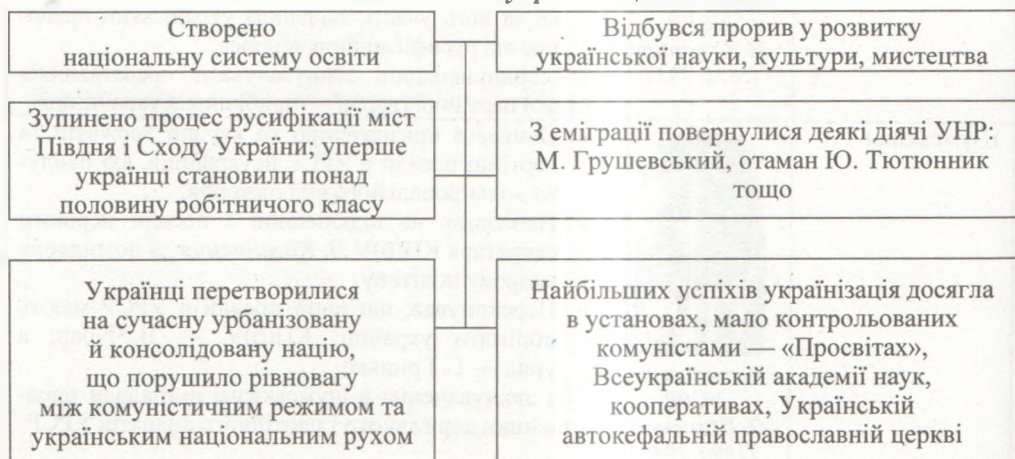
Напрямок у комуністичному русі, прибічники якого вважали, що комунізм слід пристосувати до національних специфічних умов

Напрямок	Автор	Зміст
Волобуєвщина	 <p style="text-align: center;"><i>Економіст М. Волобуєв- Артемов (1903–1972)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обґрунтував тезу про більш високий рівень української економіки порівняно з російською у XVIII ст., коли було зліквідовано Гетьманщину. • Показав колоніальне ставлення до економіки України, що збереглося з царських часів. • Зробив висновки про підпорядкування промислового будівництва в радянській Україні інтересам Росії. • Вимагав забезпечити реальне керівництво економікою республіканськими органами та контроль над загальносоюзними відомствами, ліквідувати провінційний статус української мови і культури. • Стверджував необхідність самостійного економічного комплексу України. <p>У волобуєвщині звинувачували представників наукової інтелігенції</p>
Скрипниківщина	 <p style="text-align: center;"><i>Нарком освіти УСРР М. Скрипник (1872–1933)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вважав, що УРСР є самостійним членом УРСР і має право на незалежну культурно-освітню політику. • Дозволяв друкувати твори письменників-емігрантів. • Пропонував приєднати до України області з переважно українським населенням. • Твердив, що українська культура не менш значуща за російську. • Всеукраїнська правописна конференція, скликана за його участі, звільнила український правопис від русифікаційних впливів. <p>У скрипниківщині звинувачували представників старої партійної гвардії — прибічників українізації</p>
Шумськизм	 <p style="text-align: center;"><i>Нарком світи УСРР О. Шумський (1890–1946)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Опірався призначенню на керівні державні та партійні посади в УРСР неукраїнців, які байдужі до національного відродження. • Наполягав на відкликанні з посади першого секретаря КП(б)У <i>Л. Кагановича</i> за помилкову кадрову політику. • Переконавав, що вищі посади в УРСР мають обіймати українці: КП(б)У — В. Чубар, а уряд — Г. Гринько. <p>Під звинувачення в шумськизмі підпадали представники державного і партійного апаратів УРСР</p>

Літературна дискусія 1925–1928 рр. Хвильовизм

 <p style="text-align: center;"><i>Микола Хвильовий (Фітільов) (1893–1933) — український письменник, поет</i></p>	<p>Народився в селищі Тростянець на Сумщині в сім'ї вчителя. На фронті I Світової війни долучився до більшовиків, 1918 р. навіть очолив загін, що боровся з гетьманцями, петлюрівцями, а наступного року вступив до комуністичної партії та Червоної армії. На початку 1920-х років Хвильовий опинився у Харкові, де почав писати. 1925 р. письменник заснував ВАПЛІТЕ й розгорнув літературну дискусію про масовість або професіоналізм у культурі. Гасло «Геть від Москви!» призвело до переслідувань з боку партійного керівництва. 1933 р. письменник проїхався українськими селами, які вмирили від голоду; одночасно був заарештований друг Хвильового Михайло Ялович. 13 травня 1933 р. Хвильовий запросив додому гостей на читання нового твору. У розпал вечірки він застрелився у своєму кабінеті</p>
<p>Мета дискусії</p>	<p>Визначення перспектив й напрямків розвитку української літератури</p>
<p>Погляди Хвильового</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Включення української культури в європейську і світову пов'язане з новими можливостями, наданими революцією. • Українська культура — це не «культурна просвіта», не «шароварна культура» і провінціальність. • Одна з причин «хуторянства» — копіювання українськими діячами взірців російської культури, але цей шлях безперспективний: «російська література тяжить над нами в віках як господар становища, який привчав нашу психіку до рабського наслідування». • Гасло «Геть від Москви! Даєш Європу!», спрямоване проти односторонньої орієнтації на російську культуру, було переведене владою в політичну площину. Письменника звинуватили в сепаратизмі та націоналізмі
<p>Наслідки дискусії</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Початок погрому націонал-комуністів УСРР. • У «хвильовизмі» звинувачували представників творчої інтелігенції, погляди та творчість яких містили національні мотиви

Значення українізації

Культура України в 1921–1928 рр.

Принципи більшовицької культурної політики («культурної революції»)

Мета	Принципи
<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідувати неписьменність. • Створити систему народної освіти. • Сформувати нову інтелігенцію. • Перетворити літературу і мистецтво на інструмент ідеологічного впливу. • Використати наукові досягнення для соціалістичного будівництва 	<ul style="list-style-type: none"> • Перебудова культури на принципах марксизму. • Державний контроль над духовним життям суспільства. • Боротьба з відхиленнями від офіційного партійного курсу. • Висилка за кордон або еміграція представників інтелігенції

Освіта

Боротьба з неписьменністю	<ul style="list-style-type: none"> • Відповідно до постанови про ліквідацію неписьменності (1921), населення УСРР від 8 до 50 років мало вчитися читати і писати. • Створено комісію для боротьби з неписьменністю (1921). • Товариство «Геть неписьменність!» (1923) створювало пункти ліквідації неписьменності — <i>лікнепи</i>. • На кінець 1920-х років грамоті навчилися 70 % дорослого населення в містах, 50 % селян. • «Просвіти» насильно реорганізовано в сільські будинки та хати-читальні
Шкільна освіта	<ul style="list-style-type: none"> • Уведено обов'язкову початкову освіту. • Запроваджено безкоштовне навчання дітей у загальних семирічних школах та професійно-технічних закладах. • Зросла кількість українських шкіл. • Створено навчально-виховні заклади для сиріт та безпритульних, зокрема завдяки педагогу <i>А. Макаренку</i>
Вища освіта	<ul style="list-style-type: none"> • Розширено мережу робітфаків. • Проведено українізацію вищої освіти. • Створено Вищу партійну школу в Харкові та інші навчальні заклади, покликані забезпечити більшовицьку партію та державу кадрами кваліфікованих працівників, викладачів, пропагандистів. • Відбулася «пролетаризація» студентства

Розвиток науки

Загальні риси	<ul style="list-style-type: none"> • Діяльність науковців перебувала під суворим контролем влади. • Ідеологізація науки, особливо суспільної. • Ліквідовано наукові товариства. • 1922 р. організовано так званий «філософський пароплав» — висилка за кордон представників інтелектуальної еліти Росії та України
---------------	--

Академія наук	<ul style="list-style-type: none"> • 1921–1928 рр. Всеукраїнську академію наук (ВУАН) очолював відомий український ботанік <i>В. Липський</i>, віце-президент — <i>С. Єфремов</i>. • 1925 р. ВУАН перетворено на філію АН СРСР. • 1928–1929 рр. АН УРСР очолив знаменитий епідеміолог <i>Д. Заболотний</i>. • Напрями роботи установи: <ul style="list-style-type: none"> ○ історико-філологічний; ○ фізико-математичний; ○ соціально-економічний
Заснування науково-дослідних інститутів та інших наукових установ	<ul style="list-style-type: none"> • 1921 р. — Інститут української наукової мови. • 1922 р. — Інститут туберкульозу, Науковий інститут селекції, Всеукраїнський археологічний комітет, Інститут книгознавства (Київ). • 1925 р. — Біохімічний інститут (Харків). • 1926 р. — Інститут педагогіки, Інститут літератури ім. Т. Шевченка, Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства (Харків), Геологічний інститут (Київ), Полтавська гравіметрична обсерваторія. • 1927 р. — Інститут фізичної хімії (Дніпропетровськ), Інститут географії та картографії (Харків). • 1928 р. — Український фізико-технічний інститут (УФТІ) (Харків). • 1929 р. — Інститут мікробіології та епідеміології, Інститут фізики (Київ)
Українські вчені	<ul style="list-style-type: none"> • <i>В. Вернадський</i> заклав основи геохімії, вивчав проблеми мінералогії та радіоактивності. • <i>Ю. Кондратюк</i> ще 1919 р. написав роботу «Завоювання міжпланетних просторів» (вийшла друком 1929 р.); його розрахунки використали американські вчені для підготовки польоту космічного корабля «Арроло» на Місяць. • <i>О. Богомолець</i> — основоположник української наукової школи патофізіології, організатор української науки, автор численних праць з ендокринології, порушення обміну речовин, імунітету та алергії, раку, старіння організму. • <i>Л. Писаржевський</i> створив основи електронної хімії; у підручнику «Вступ до хімії» (1926) вперше виклав весь матеріал з позиції електронної теорії будови атомів і молекул. Очолював Український інститут фізичної хімії. • <i>В. Кістяківський</i> вивчав електрохімію металів. • <i>В. Липський</i> заснував Ботанічний сад УАН, вивчав водорості Чорного моря. • <i>Д. Багалій, М. Грушевський</i> продовжували вивчення історії України. • <i>С. Єфремов</i> видав низку монографічних нарисів, присвячених творчості Марка Вовка, Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Івана Нечуй-Левицького, Івана Карпенка-Карого, Панаса Мирного тощо. • <i>А. Кримський</i> заснував українське сходознавство, очолив Інститут української наукової мови

Літературно-художні об'єднання

Назва	Рік утворення	Учасники	Програмні засади
«Гарт»	1923	В. Еллан-Блакитний, П. Тичина, В. Сосюра, О. Довженко	<ul style="list-style-type: none"> • Творчість українською мовою. • Створення інтернаціональної комуністичної культури
«Плуг»	1922	П. Панч, А. Головко	Творчість спрямовано на організацію свідомості селянської маси, сільської інтелігенції в дусі пролетарської революції
«Аспіс» («Асоціація письменників»), або неокласики	1923	М. Зеров, М. Рильський, В. Підмогильний	Дотримання класичних європейських форм прози та поезії
ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури)	1925	М. Хвильовий, П. Тичина, М. Бажан, Ю. Яновський	Українська література повинна розвиватися під впливом кращих досягнень західноєвропейської культури

Театр і кіно

Театральне мистецтво	<ul style="list-style-type: none"> • 1925 р. в Україні діяли 45 професійних театрів. • 1922 р. у Києві відкрито театр «Березіль» під керівництвом <i>Л. Курбаса</i>, авангардистського режисера світового рівня. «Березіль» утворено на базі «Молодого театру». На Всесвітній театральній виставці у Парижі (1925 р.) макети «Березоля» отримали золоту медаль. • 1925 р. у Харкові засновано Український театр опери та балету. • Видатні актори: А. Бучма, М. Крушельницький, Н. Ужвій, О. Сердюк, М. Заньковецька тощо
Кінематограф	<ul style="list-style-type: none"> • 1922 р. засновано Всеукраїнське фотокіноуправління. • Засновано кіностудії: Одеську (1922), Київську (1927), відкрито близько 500 кінотеатрів

Довженко Олександр
(1894–1956) —
видатний український
письменник і кінорежисер

Народився в селянській родині в містечку Сосниця на Чернігівщині. Був слухачем Академії мистецтв у Києві, служив у Червоній Армії. Працював у консульствах у Варшаві та Берліні, де й почав вивчати модерне європейське мистецтво. На тридцять третьому році життя О. Довженко приїхав до Одеси, де почав працювати режисером на кіностудії.

- Першим був комедійний фільм «Ягідка кохання», хоча сам режисер ніколи не зараховував його до свого творчого доробку.
- У 1920-ті роки знято стрічки стрічки «Сумка дипкур'єра», а далі — «Звенигора», «Арсенал», а картина «Земля» визнана однією з десяти кращих кінострічок усіх часів і народів. Проте саме ці фільми принесли режисерові тавро «українського буржуазного націоналіста».
- 1934 р. Довженко втік до Москви і подав листа Й. Сталіну з проханням «захистити мене й допомогти мені творчо розвиватися».
- 1941 р. Довженко пішов на фронт добровольцем, працював у газетах, зробив хронікальні фільми «Визволення» (1941), «Битва за нашу рідну Україну» (1943) та «Перемога на Правобережжі» (1945).
- На початку 1950-х років режисер переважно займався педагогічною та викладацькою роботою в Інституті кінематографії, писав сценарії та кіноповіді.
- Уже після його смерті, 1959 року, за сценарій фільму «Поема про море» О. Довженку посмертно присуджено Ленінську премію — але як російському, а не українському письменникові

Образотворче мистецтво, архітектура

Характерні риси	<ul style="list-style-type: none"> • Поширені масові агітаційні мистецькі форми — плакати, пам'ятники. • У скульптурі робився акцент на пропаганді: у більшості населених пунктів встановлено пам'ятники Леніну; зведено пам'ятник Артему у Святогорську (скульптор І. Кавалерідзе). • Провідний архітектурний стиль — конструктивізм: економічність, функціональність, націленість на масове виробництво (ансамбль площі Дзержинського та будівля Держпрому в Харкові, арх. С. Серафимов, С. Кравець і М. Фельгер)
Мистецькі організації	<ul style="list-style-type: none"> • Асоціація художників Червоної України (АХЧУ, 1926–1930), члени якої вважали себе наступниками художників-реалістів XIX ст. (С. Їжакевич, К. Трохименко, М. Самокиш, Ф. Кричевський). • Асоціація революційного мистецтва України (АРМУ, 1925–1932) об'єднала художників-авангардистів О. Богомазова, М. Бойчука, К. Гвоздика, В. Меллера, В. Седяра, які поєднували народне мистецтво з елементами європейського модернізму

Бойчук Михайло
(1881–1937) —
видатний
український
художник

Народився в с. Романівка на Тернопільщині в селянській сім'ї. Коштом митрополита А. Шептицького художник навчався у Віденській та Краківській художніх академіях, згодом — у Мюнхені та Парижі. Бойчук замислився над вагою колективності в мистецтві — як у сприйнятті, так і у творчості — і прийшов до монументалізму та орієнтації на мистецтво Візантії й Київської Русі. 1909 р. Бойчук заснував майстерню неовізантійського мистецтва. Напередодні I Світової війни Бойчук з дружиною, художницею Софією Налепинською, повернувся до Львова. Під час війни художника росіяни заслали в Арзамас. Але з 1917 р. художник працював у Києві як професор новоствореної Української Академії мистецтв. М. Бойчук брав участь у монументальній пропаганді, очолив перші державні майстерні. Його група розписала агітпароплав «Більшовик», оформила приміщення Харківського оперного театру тощо, але отримала звинувачення у спотворенні образів радянських людей. У 1926–1927 рр. Бойчук разом із дружиною та учнями мали творчу подорож до Європи, що стало однією з формальних підстав для їхнього арешту та звинувачення в «шпигунстві». 1936 р. Бойчука заарештували та невдовзі розстріляли, а більшість його робіт знищені

Релігійне життя

Церковна політика	<ul style="list-style-type: none"> • Офіційно проголошено свободу совісті та віросповідання, відокремлено церкву від держави і школу від церкви. • Радянська влада проводила антицерковну, войовничо-атеїстичну політику, арешти, переслідування духовенства та віруючих. • Під приводом боротьби з голодом 1921–1923 рр. вилучали церковні цінності. • Радянська влада намагалася внести розкол між різними конфесіями, підтримувала секти, що підривали єдність церкви. • 1928 р. вийшов Адміністративний кодекс УРСР, що містив «Правила про культу» і сприяв посиленню репресій проти духовенства
Утворення УАПЦ	<ul style="list-style-type: none"> • У січні 1918 р. Всеукраїнський церковний собор виступив за створення незалежної від Московського патріархату церкви. • 1919 р., за часів Директорії, прийнято «Закон про верховне управління Української Православної Автокефальної Синодальної Церкви». • 1920 р. Українська автокефальна православна церква (УАПЦ) заявила про свою незалежність. • 1921 р. відбулося організаційне оформлення УАПЦ на чолі з митрополитом <i>В. Липківським</i>. • УАПЦ не визнана патріархом Московським, не змогла створити необхідну матеріальну базу. • 1926 р. В. Липківського заарештовано